

Strijd van ontwerpers tegen de eenheidsworst

Door Babeth Knol

Deze zomer vindt de eerste editie van 'Den Haag, Design en overheid' plaats. In een regeringsstad zoals Den Haag – en Berlijn, ook betrokken bij dit evenement – hebben overheid en ontwerpers een speciale relatie. Maar hoewel de overheid al jarenlang een geliefd opdrachtgever is, zorgen tegenstrijdige wensen en belangen van beide partijen soms voor relatieproblemen. Dat spanningsveld tussen overheid en ontwerpers is het thema van exposities als 'De kiezer verleid?' in het Museum voor Communicatie en de tentoonstelling 'SOS, government rules design' die op dit moment te zien is in de Affiche Galerij.

In de tramtunnel (ontwerp van architect Rem Koolhaas), midden onder de kruising van het Spui en de Grote Marktstraat, is sinds 2007 ieder jaar een affichetentoonstelling door de stichting Schoon en Schijn over de ontwikkelingen in de ontwerpwereld te zien. Zestig ontwerpers uit Den Haag en Berlijn geven dit keer door middel van affiches commentaar op de voors en tegens van de ontwerpbeleidsvoering van de overheid.

Ook onderdeel van deze tentoonstelling zijn affiches die eerder zijn ingezonden voor een ontwerpwedstrijd van de Nieuwe Garde, posters met statements over cultureel Den Haag als tegenhanger van de verkiezingscampagnes. Deze culturele campagneposters zijn in het geheel niet misplaatst binnen het thema, waarin de rol tussen overheid en ontwerper wordt onderzocht. Want het is niet moeilijk te

raden wat de ontwerpers rond deze kwestie bezighoudt. Maar een enkeling ziet een actieve rol voor zichzelf weggelegd in dit spanningsveld. "De creatieve industrie voegt waarde toe aan cultuur, economie en maatschappij", stelt 'het ontwerpcomplex' onder de noemer 'Government rules design – design rules government'. De oplettende (en minder oplettende) bezoeker ziet in de affiches echter voornamelijk heel vaak het logo van de Rijksbrede huisstijl terug die de Nederlandse rijks-overheid begin 2009 heeft ingevoerd. Dat betekent dat alle ministeries en overheidsdiensten, van defensie tot de Raad voor de Kinderbescherming, onder dezelfde vormgeving opereren. Met als doel een herkenbare, toegankelijke en eenduidige presentatie van de Rijksoverheid. Goed voor de zogeheten 'één concern-gedachte', maar minder voor de vele ontwerp bureaus voor wie de overheid een grote en trouwe opdrachtgever was. Hun creatieve vrijheid wordt daarmee een stuk beperkter. Ontwerpbureau 'Ontwerpwerk' verbeeldt deze ontwikkeling door een vrolijk gekleurd en vriendelijk ogend robotje, waarin honderden kleuren en vormen verdwijnen. Om er vervolgens als honderden identieke blauwe sticker-tjes met logo uit te rollen.

Eénheidsworst

Wie bij deze omschrijving toevallig het woord 'eenheidsworst' voor de geest is verschenen, zit op één lijn met het merendeel van de ontwerpers. Die worst komt namelijk opvallend vaak terug in de verschillende ontwerpen. Vaak letterlijk,

maar ook spreekwoordelijk. Zo laat 'Studio Piraat' zien met het woord 'Design' wat als een willoze marionet aan touwtjes hangt. Of wat te denken van de poster die bestaat uit vele keurig genummerde stipjes. Iemand hoeft alleen nog de verbindingslijntjes te trekken. Dat laatste is misschien wel de kern van deze tentoonstelling. Want hoewel je kunt twisten of de boodschap hier en daar niet een beetje plat naar voren komt, de 'SOS' ontbreekt haast nergens. De Haagse vormgevers ontwierpen voor deze tentoonstelling massaal hun frustraties van zich af over het feit dat misschien wel hun allergruotste opdrachtgever hun werk in grote mate heeft teruggebracht tot zaken als het kiezen van kleurschema's en het opmaken van tekst.

Of de overheid met het nieuwe rijksbrede logo en kleurenschema's daadwerkelijk duidelijker en opener overkomt naar de burger, zal blijken. Die zal in ieder geval wel blij zijn met de vermindering in kosten die het handhaven van één huisstijl met zich meebrengt. Wat de Haagse ontwerpers er van vinden weten zij in deze tentoonstelling ook zonder gezamenlijke huisstijl over te brengen. Luid en duidelijk.

'SOS Government rules design', Affiche Galerij, Station Spui, kruising Spui en Grote Marktstraat tot en met 17 mei, maandag t/m zaterdag van 06.30 - 00.15 uur. Vanaf 7 mei vindt in theater Zeebelt een reeks debatten over dit onderwerp plaats, georganiseerd door De Commissie Hofnar. Voor informatie over de debatten www.zeebelt.nl

De eenheidsworst komt namelijk opvallend vaak terug in de verschillende ontwerpen. ▶ Ontwerp: Joffrey Hoijer